

HARJU MAAKONNAPLANEERING 2030+

RUUMILISE ARENGU ANALÜÜS

Harju Maavalitsus
Roosikrantsi 12, Tallinn

OÜ Hendrikson & Ko
Raekoja plats 8, Tartu
Lennuki 22, Tallinn
www.hendrikson.ee

Töö nr 1988/13

SISUKORD

SISUKORD	3
SISSEJUHATUS	5
1. PLANEERITAVA ALA LÜHIÜLEVAADE	6
2. HARJU MAAKONNA KÄSITLEMINE STRATEEGILISTES ARENGUDOKUMENTIDES JA UURINGUTES	8
3. ÜLEVAADE MAAKONNAPLANEERINGU ANALÜÜSIKAARDIDEST	21
3.1. ASUSTUS JA TARISTU	21
3.2. TARBEVAJADUSED JA KITSENDUSED	22
3.3. MAASTIKULISED VÄÄRTUSED	24
4. HARJUMAA RUUMILISE ARENGU PÕHIJONED	25

SISSEJUHATUS

Harju maakonna ruumiline analüüs on läbi viidud Harju maakonnaplaneeringu koostamise analüüsietapis, mis eelneb planeeringulahenduse välja töötamisele. Analüüsiga välja toodud trendid on sisendiks maakonna ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määratlemiseks. Ruumilise arengu analüüsi eesmärk maakonnaplaneeringu koostamise juures on anda ülevaade planeeringuala ruumilise keskkonna eripärast nii Eesti kui rahvusvahelises kontekstis ning tulevikusuundumusi mõjutatavatest trendidest.

Analüüsi esimeses osas antakse lühiülevaade planeeritavast alast, vaadeldes üldisemalt Harju maakonna asendit ja looduslikke tingimusi. **Analüüsi teises osas** toetutakse strateegilistele arengudokumentidele ja uuringutele ning tuuakse välja nende lõikes Harjumaa kontekstis olulised järeldused. **Kolmandas osas** antakse ülevaade Harju maakonnaplaneeringu raames koostatud analüüsikaartidest teemade kaupa ja neil kajastatud andmetest. **Neljandas osas** kujundatakse eelnevalt läbi viidud analüüsi tulemuste põhjal kokkuvõtvalt olulisemad Harju maakonna ruumilise arengu põhijooned, mis piirkondlike eripäradega arvestades annavad põhimõtted ja suunised ruumilise planeerimise läbiviimiseks.

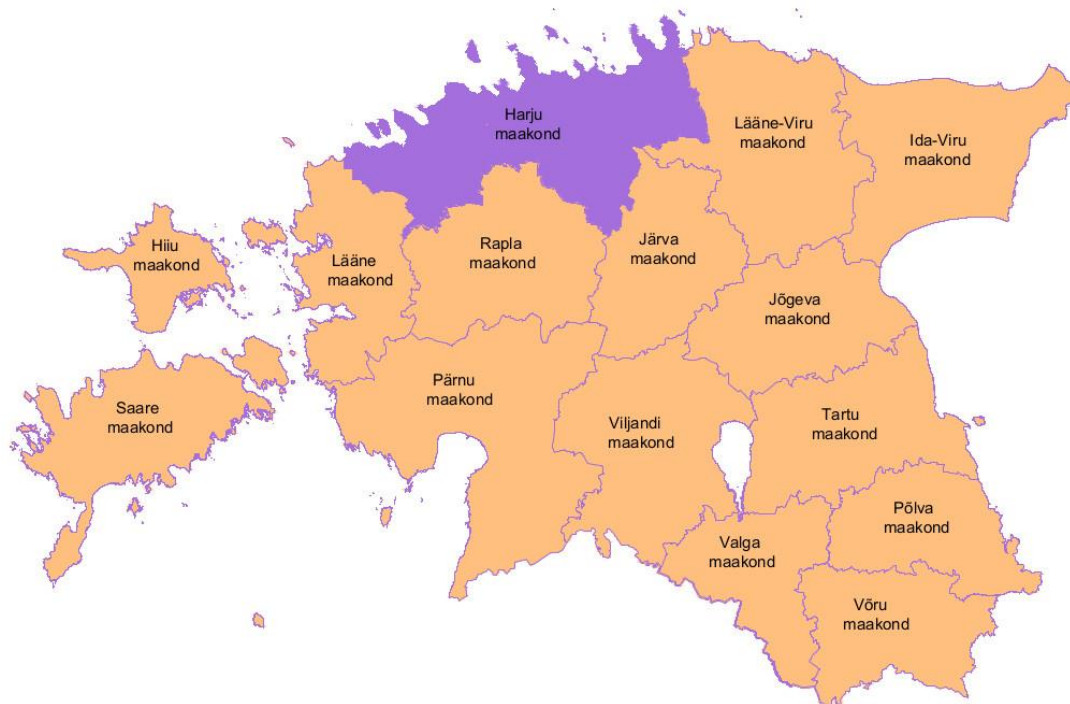
Lähtudes Harju maakonnaplaneeringu lähteseisukohtadest¹ viiakse ruumiline analüüs läbi olemasolevaid aktuaalseid andmeallikaid ja uuringute tulemusi kasutades. Maakonna tasandi planeeringu koostamisel arvestatakse globaalseid arengutrende, Eesti arengut tervikuna suunavaid strateegilisi arengudokumente ning asjakohaseid statistilisi andmeid ja prognoose. Maakonnaplaneeringu ülesanne on suunata maakonna arengut selliselt, et on arvestatud üle-Eestiliste arengusuundumustega, kuid käsitledes neid Harju maakonnale omases kontekstis.

¹ Lähteseisukohad maakonnaplaneeringu koostamiseks. Vabariigi Valitsuse 18.07.2013 korraldusega nr 337 ja Harju Maavalitsuse 09.09.2013 korraldusega nr 1-1/1567

1. PLANEERITAVA ALA LÜHIÜLEVAADE

Harju maakond paikneb Põhja-Eestis, piirnedes edelas Lääne, lõunas Rapla, kagus Järva, idas Lääne-Viru maakonnaga ning piirneb põhjas Soome lahega (vt skeem 1). Maakonna pindala on kokku 4333 km². Harju maakonnas on kokku 23 omavalitsusüksust, kuhu kuulub 6 linna ja 17 valda. Harju maakonna koosseisu kuulub palju saari, millest suurimad on Naissaar ja Pakri saared.

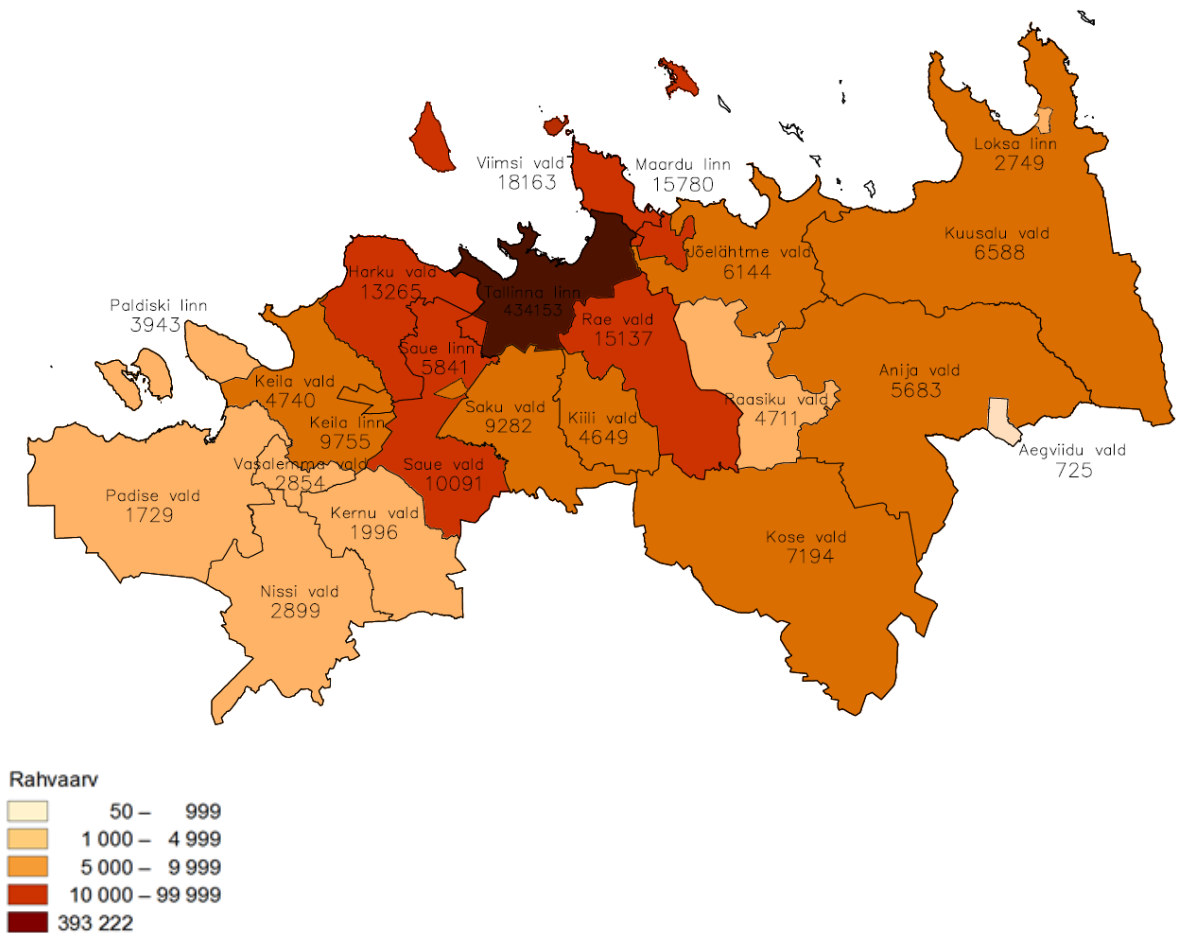

Skeem 1. Harju maakonna asend Eestis

Harju maakonna arengus tuleb väga selgelt esile ülemaailmne linnastumise trend, kus maapiirkondadest ja väiksematest linnalistest asulatest liigutakse tugevamatesse keskustesse paremate töökohtade ja teenuste järele. Rahvastiku ning majanduselu koondumise tulemusena on Harjumaa, eesotsas Eesti pealinna Tallinnaga, saavutanud ülekaalukalt olulise positsiooni riigis. Harju maakonna osatähtsus Eesti SKP-st oli 2013. aastal 61,3%, ületades riigi keskmist 141,7%². Riigi aktiivseima ettevõtluspiirkonnana on Tallinna ja selle lähipiirkond atraktiivne töö- ja elukoht, mis on kaasa toonud nii püsielanike kui pendeldajate kasvu piirkonnas. Antud trendi iseloomustavad ka selgelt Harju maakonna rahvastiku suundumused, mille järgi Eesti viimasel kümnendil kiiremini kasvanud elanike arvuga omavalitsused paiknevad Tallinna lähivööndis. Harju maakonnas elab tänaseks üle kolmandiku Eesti rahvastikust ja erinevalt riigi üldisest trendist, on tegemist Tartu kõrval ainukese maakonnaga, kus elanike arv siiani jätkuvalt kasvab. Rahvastikuprognoozi järgi näitab siiski ka Harjumaa kasv selgeid aeglustumise ilminguid - järgmise 10 a jooksul kasvab elanike arv maakonnas, väljaspool Tallinna linna kokku ligikaudu 4500

² Statistikaameti piirkondlik portaal. Harju maakond.

elaniku võrra, seejärel hakkab aga langema sarnaselt ülejäänud Eestis toimuvale. Harju maakonna rahvaarv kokku on 2015. aasta 1. jaanuari seisuga 587 770³ mis moodustab 45% kogu Eesti elanikkonnast. Rahvaarvult on Harju maakonna ja ühtlasi Eesti suurim linn Tallinn 434 153 inimesega, mis moodustab 72% Harju maakonna ja 33% kogu riigi elanikkonnast. Rahvastikutihedus on oluliselt suurem ja sellest tulenevalt ka ruumistruktuur intensiivsem peallinnas ja selle lähialal ning rannikualal. Maakonna äärealad, eriti ida- ja edelaosa, on hõredam ja suurema loodusmaastike osatähtsusega. Väikseim asustusüksus rahvaarvult Harju maakonnas on Aegviidu vald maakonna kaguosas, kus 2015. aasta seisuga (1. jaanuar) elas 725 inimest⁴ (vt skeem 2).

Skeem 2. Harju maakonna rahvastik omavalitsuste kaupa 1. jaanuari 2015. aasta seisuga (Rahvastikuregister)

Harju maakonna loodusmaastikule on iseloomulik omanäoline Põhja-Eesti paekallas ehk klint ja karsti esinemine õhukese pinnakattega paetasandikel. Pikk rannajoon ja avatus merele kujundavad nii maakonna maastikulist ilmet kui ka asustusstruktuuri – mereäärsed piirkonnad on läbi aegade olnud atraktiivsed elukohad. Põhja-Eesti klintilt laskuvad alla mitmed jõed, mis moodustavad jugasid, nt Keila ja Jägala juga. Paekaldal paljanduvad ordoviitsiumi ladestu liiva- ja lubjakivid, mistõttu on Harju

³ Rahvastikuregister, 2015. aasta 1. jaanuari seisuga

⁴ Statistikaamet www.stat.ee/rahvastik

maakond väga rikas ehitusmaavarade poolest.⁵ Lubjakivi lahustamise tagajärjel tekkinud karsti tõttu on Harjumaal suures ulatuses põhjavesi halvasti kaitstud või kaitsmata.⁶ Harju maakond kuulub metsasuse poolest Eesti keskmiste maakondade hulka – 51,9% (Eesti keskmine 50,3%). Ulatuslikumad metsaalad paiknevad maakonna idaosas Kuusalu, Aegviidu ja Kõue vallas. Arvestades maakonna suurt pindala ja kõrget asustustihedust, on maakonnas ka kaitsealade osakaal küllatki suur – 19% (Eesti keskmine 18%).⁷

2. HARJU MAAKONNA KÄSITLEMINE STRATEEGILISTES ARENGUDOKUMENTIDES JA UURINGUTES

■ Üleriigiline planeering 2030+⁸

Harju maakonda käsitletakse Eesti konkurentsivõimelisema piirkonnana, seda suuresti tänu pealinna kesksele positsioonile. Tallinn on majanduslikult tugevaim keskus Eestis, kuhu on koondunud 30% Eesti elanikkonnast ja mille kaudu (peamiselt tänu rahvusvahelise lennujaama ja sadama olemasolule) toimub suur osa välissuhtlusest nii pealinna enda kui Eesti teiste regioonidega. Sellest tulenevalt seatakse olulisele kohale Tallinna linnakeskkonna parendamine lokaalselt ja konkurentsivõime kasv globaalselt. Eesti tervikliku asustuse arengu seisukohalt on vajalik siiski tasakaalustatud arengu säilimine, st et Tallinn mõju Eesti teiste regioonide konkurentsivõimele väheneks.

Ühelt poolt jätkub ka Harjumaal Eestile omase trendina noorte väljaränne maapiirkondadest suurematesse linnadesse, enim Tallinna suunas. Kõrgkoolid ja teaduspõhise majandusega seotud töökohtade kasv muudab Tallinna üleriigiliselt atraktiivseks sihtkohaks ja toob kaasa õppe- ja tööalaselt pealinnaga seotud kõrgharidusega elanike osakaalu kasvu piirkonnas. Erinevate elustiilidega, sotsiaalsete staatuste, haridustasemega ja majanduslike võimalustega inimeste suurem osakaal pealinnaregioonis põhjustab ka väga erinevaid elukoha eelistusi. Teiste seas kasvab üha enam nende inimeste hulk, kes asuvad elama Harjumaa maapiirkondadesse, sh väljapoole linnalähedast nn valglinnastumise ala, säilitades sealjuures sideme Tallinnaga. Keskkonnateadlikkuse kasvuga on levimas trend, kus ökoinimesed linnalisest keskkonnast pöörduvad perioodiliselt või püsivalt elama maale.

Harjumaa kannab üleriigiliselt tähtsat positsiooni transiidi- ja logistikasõlmena. Muuga, Tallinna ja Paldiski sadamad omavad head raudtee- ja maanteeühendust. Tallinn ja Harjumaa on paremate ühendusvõimaluste (lennujaam, reisisadam sh

⁵ Eesti Entsüklopeedia www.entsyklopeedia.ee

⁶ Harju alamvesikonna põhjaveekaitstuse kaart. Eesti Geoloogiakeskus (koostanud), Tallinn, 2003.

⁷ Statistikaameti piirkondlik portaal. Harju maakond.

⁸ Üleriigiline planeering 2030+. Kehtestatud Vabariigi Valitsuse 30.08.2012. aasta korraldusega nr 368.

kruiisilaevad, raudteeühendus Venemaaga) tõttu peamiseks turismi sihtkohaks Eestis.

■ Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020⁹

Pealinnaregioon loob soodsamad eeldused Tallinna tagamaa arengule, võimaldades seal tarbida paremaid töö-, teenuste ja eneseteostusvõimalusi. See omakorda toob kaasa kõrgemalt kvalifitseeritud ja haritud tööjõu osakaalu kasvu ning soodsama demograafilise perspektiivi, võrreldes ülejäänud Eestiga.

Arenguprobleemina kerkib eelkõige esile töökohtade ja teenuste liigne koondumine pealinnaregiooni, seeläbi mitmete väiksemate keskuste nõrgemine regioonis ja elanike üha kasvav sõltumine ühis- ja autotranspordist. Regiooni kestliku arengu tagamiseks on oluline panustada pealinnapiirkonna mõjualast kaugemale jäävate keskuste ja piirkondade ettevõtluskeskkondade mitmekesistamisele, sh kasutada oskuslikumalt piirkonnaspetsiifilisi ressursse. Tallinna linnapiirkonna laienemisega kaasnevate negatiivsete mõjude vältimiseks tuleks keskenduda linna tihendamisele ja lähiümbruses mitmekesiskuselise asustussüsteemi tugevdamisele.

■ Harju maakonna arengustrateegia 2025¹⁰

Harju maakonna arengustsenaariumite järgi jääb Tallinna lähipiirkond erinema maakonna kaugematest äärealadest (nt Vasalemma-Rummu-Riisipere piirkond, Loksa piirkond, Kõue piirkond), omades jätkuvalt paremaid tingimusi elamiseks ja ettevõtluse arenguks. Kaugemate piirkondade konkurentsi kasvu eeldused oleksid kohapealsete tugevuste ära kasutamine ettevõtlusprofiili arendamisel, mis vajaks aga ka suuremaid investeeringuid, nt Paldiski sadam, Loksa linn. Ettevõtluse liikumine Tallinnast väljapoole ulatub peamiselt Tallinna lähiümbrusesse (maanteed äärde, laieneva elamualadega piirkondadesse nt Viimsi, Jüri, Tabasalu) ja seda eelkõige väikese ja keskmise suurusega ettevõtete näol, kusjuures olulise osa selles moodustavad hulgikaubanduse ja ladustamise ning seotud ning teenindusega seotud ettevõtlus. Samas jääb suur osa töökohtadest endiselt paiknema Tallinna, mistõttu süveneb eelkõige pendeldajate surve transpordisüsteemile. Kuigi valglinnastumine on Harju maakonnale endiselt iseloomulik protsess, on tulevikus näha antud trendi aeglustumist.

Harju maakonna sellist trendi arvestades, kus paremad arengueeldused on koondunud selgelt Tallinna linnaregiooni, ei ole taoline areng kogu maakonna ulatuses piisavalt jätkusuutlik. Vajalik oleks luua kompaktsema asustusega tugevamaid keskusi üle kogu maakonna (nt Kose, Saku, Kuusalu, Saue, Paldiski). Sealjuures kasvab vajadus pöörata enam tähelepanu integreeritud transpordisüsteemi välja arendamisele, kus Tallinna suuna kõrval oleksid tagatud

⁹ Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020. Siseministeerium, 2014.

¹⁰ Harju maakonna arengustrateegia 2025. Harju Maavalitsus. Harju Omavalitsuste Liit. 2014.

http://harju.maavalitsus.ee/documents/182179/4163295/Arengustrateegia_2025_Pohitekst.pdf/89c6dc64-cb51-4465-894b-830fae5702a5

ühendused ka väiksemate keskuste vahel. Võib eeldada, et paremad tingimused on nendel asulatel, mis omavad raudteeühendust Tallinnaga.

Üldised strateegilised eesmärgid Harju maakonna tasakaalustatud ruumimustri saavutamiseks on maakonna arengustrateegia järgi alljärgnevad:

- Maakonna asustusstruktuur on ruumiliselt tasakaalustatud multifunktsionaalsete keskuste kaudu;
- Planeerimis- ja ehitustegevus peab lähtuma inimeste tegelikust liikumisest, asustusstruktuurist, demograafilisest situatsioonist, äri ja tootmise potentsiaalset ning olema kooskõlas säästva arengu põhimõtetega.
- Elamupiirkondades on tagatud tervislik ja loodushoidlik elukeskkond ning juurdepääs avalikele teenustele ja ühistranspordile;
- Tööstustootmine on ekspordile ja innovatsioonile suunatud, keskkonnasäästlik ja ohutu, inimeste töökohad paiknevad elukohtade läheduses ning neile on tagatud juurdepääs mugava ühistranspordi näol;
- Roheline elukeskkond: ranna- ja miljööväärtuslikel aladel säilitatakse ökoloogiline mitmekesisus ja need pakuvad elanikele laialdasi rekreatsioonivõimalusi;
- Riikliku teede võrgu osana on väljaarendatud terviklik magistraalide ja kogujateede võrk, mis vastab maakonna multifunktsionaalsete keskuste ja tööstusalade vajadustele;
- Reisirongiliikluse osakaal maakonna maanteeliikluse suhtes on kasvanud, tagatud on ohutu ning keskkonnasäästlik kaubavedu raudteel;
- Loodud on soodsad tingimused sadamate kui logistiliste sõlmpunktide arendamiseks, välja on arendatud põhjaranniku väikesadamate võrk, puhkemajanduse ja turismi eesmärgil.
- Maakonnas on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised reisijaid ja kaubavedusid teenindavad lennujaamad ning välja on arendatud hobilennunduse infrastruktuur.

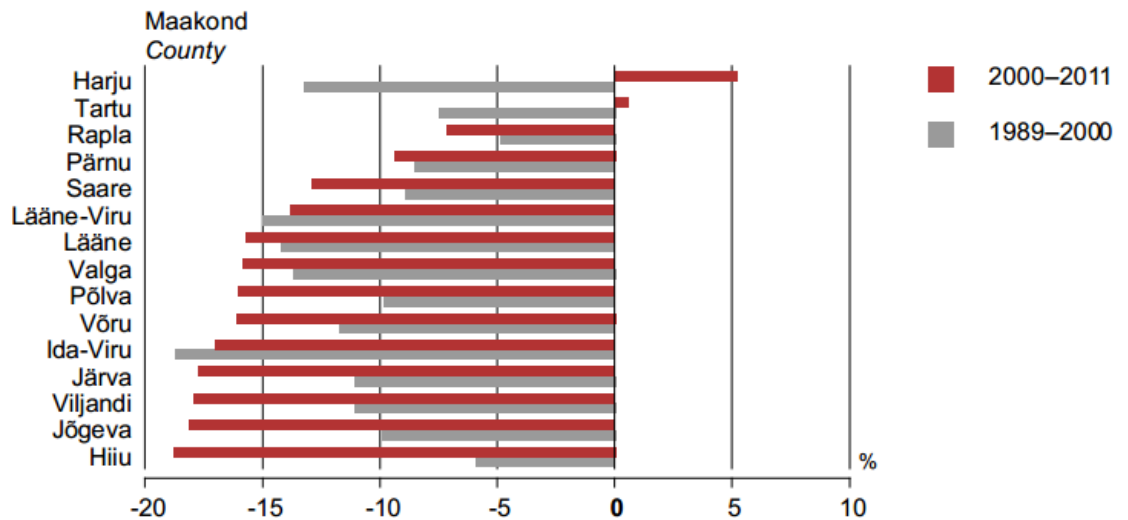
■ Rahva ja eluruumide loenduste tulemuste analüüsid Statistikaameti väljaannetes, www.stat.ee

Pilte rahvaloendusest¹¹

Muutused Harju maakonna rahvaarvus kahe rahvaloenduse perioodil 1989-2000 ja 2000-2011 näitavad erinevaid trende. 2000. aastal läbi viidud rahvaloendus järgi on Harjumaa elanike arv võrreldes 1989. aastaga kahanenud 14%. Järgmine rahvaloenduse periood tõi aga välja positiivse trendi, kus võrreldes 2000. aastaga kasvas rahvaarv Harjumaal 5% aastaks 2011. Viimase rahvaloenduse perioodil on elanikke juurde tulnud vaid Harju ja Tartu maakonnas. Tallinna külje all paiknev

¹¹ Pilte rahvaloendusest. Statistikaameti väljaanne, 2013. <http://www.stat.ee/65397>

Viimsi vald on Eesti kõige kiiremini kasvanud omavalitsus – perioodil 1989–2011 suurenes elanike arv üle 3,5 korra.

Skeem 3. Maakondade rahvaarvu suhteline muutus kahe rahvaloenduse perioodil 1989-2000 ja 2000-2011.

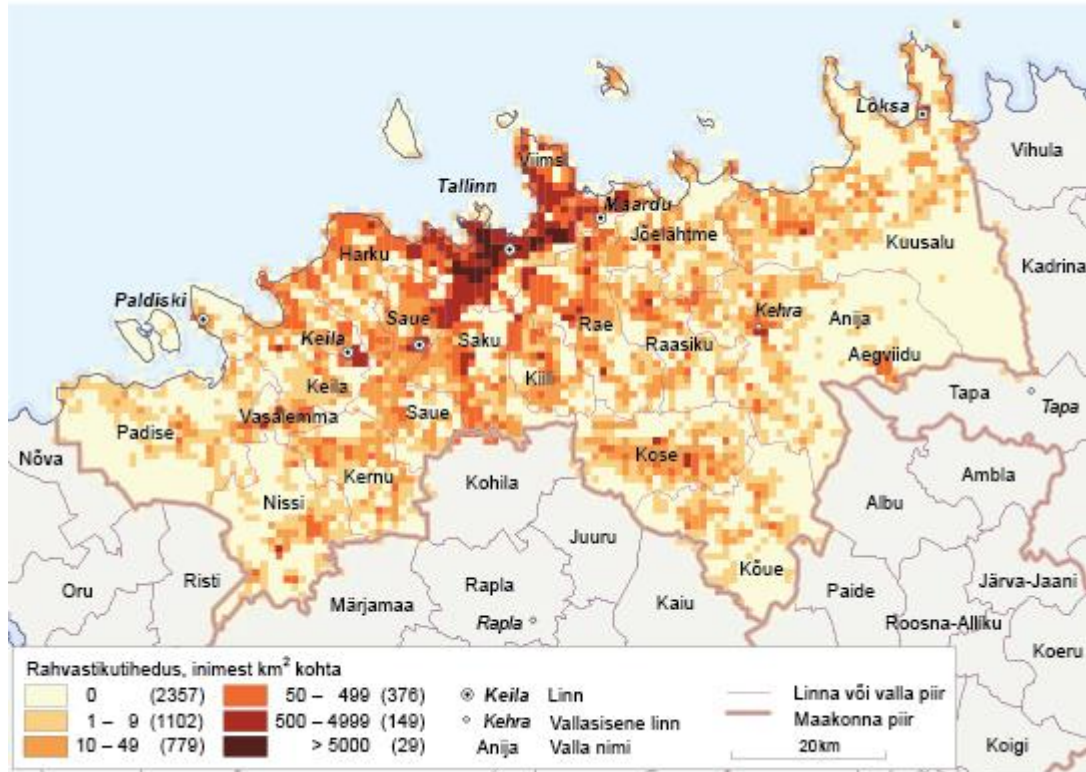
2011. aasta rahvaloenduse järgi hõlmas Harjumaa rahvastiku osakaal kogu eesti elanikkonnast 42,7%. 2000. aastal oli see näitaja madalam, 38,4%. Eriti Harju maakonnas tuleb selgelt välja, et linnalise ja maalise asula piir muutub asustuse laienemisega linna tagamaale üha hägusemaks. Kui Eestit laiemalt iseloomustab maapiirkondade rahvastiku vähenemine, siis Harjumaal suureneb endiselt ka elanike arv maapiirkondades. Valdavalt on see seotud Tallinna eeslinnastumisega, kuid asustust koondub ka rannikuäärsetele aladele ja looduskaunitesse kohtadesse, mis on ühendatud hea teedevõrguga (sh ühendus Tallinnaga).

Rahva ja eluruumide loendus 2011 – Ülevaade Eesti maakondade rahvastikust¹²

Skeemil 4 on näidatud rahvastiku paiknemine ruumiliselt 2011. aastal läbi viidud rahvaloenduse tulemuste järgi. Harju maakonna keskmine rahvastikutihedus on 128 in/km². Maapiirkondade võrdluses on Harju maakonna asustustihedus Eesti kõrgeim – 22 in/km². Elanike paiknemises on selge seos Tallinn linnaga, mille ümber paiknevate valdade asustustihedus on keskmiselt 60 in/km² (va Viimsi vald 262 in/km²), samas kui Eesti keskmine on 30,1 in/km². Hõredama asustusega on eelkõige maakonna äärealadel asuvad omavalitsused – Kose vald 13,6 in/km², Padise vald 4 in/km², Nissi vald 10,9 in/km², Kuusalu vald 9,1 in/km².

¹² Rahva ja eluruumide loendus 2011 – Ülevaade Eesti maakondade rahvastikust. 2013. <http://www.stat.ee/67172>

Harju maakonna rahvastiku paiknemine, 31.12.2011

Allikas: Statistikaamet

Skeem 4. Harju maakonna rahvastiku paiknemine (seisuga 31.12.2011).

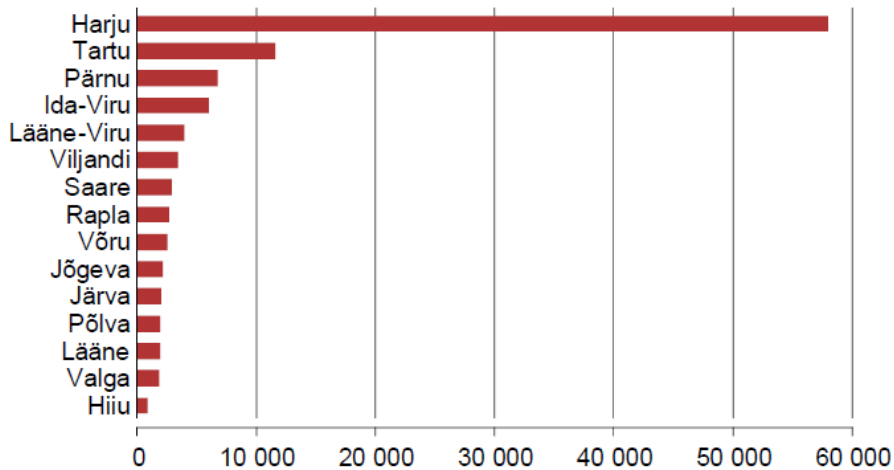
Inimeste paiknemine Harjumaal on väga tugevalt seotud ka töö- ja elukoha vahelise rändega, seda eelkõige Tallinna suunal. Võrreldes Eesti teiste maakondadega, on ränne Harjumaal eelkõige maakonnasisene. Viimase rahvaloenduse tulemuste järgi töötas Harjumaal 86% maakonna hõivatutest. Harjumaalaste osakaal teiste maakondade tööhõives ei olnud kusagil üle 1%. Maakonnasiseselt töötas Tallinnas 69% hõivatutest, millest poole moodustasid Viimsi, Saue, Saku, Rae, Kiili, Jõelähtme ning Harku valla elanikud. Välismaal töötavate elanike osakaal oli kõige suurem maakonna äärealade valdadest - Nissi ning Kernu vallas ja Loksa linnas.

Eesti piirkondlik areng 2013 – majanduslik jätkusuutlikkus¹³

Harju maakonna ettevõtlusaktiivsus ületab Eesti teisi maakondi mitmekordselt. 2012. aastal oli Harjumaa SKP jooksevhindades 20 151 EUR, mis moodustas kogu riigi SKP-st 60,1%, millest kuni 80% loodi Tallinnas. Skeemil 5 on näha, kui palju suurem hulk ettevõtteid on koondunud Harju maakonda teiste maakondadega võrreldes. Eesti kontekstis on Harjumaale iseloomulik, et seal tegutseb kõige vähem üksikettevõtjaid, mis tähendab ka suuremat palgatöötajate arvu. Samas jääb Harju maakonna ettevõtlusaktiivsusega inimeste hulk Eesti keskmisele tasemele. Hõivatus avalikus sektoris on Eesti keskmisest mõnevõrra madalam, 23,5% hõivatutest 2013. a seisuga (Eesti keskmine on 26,0%).

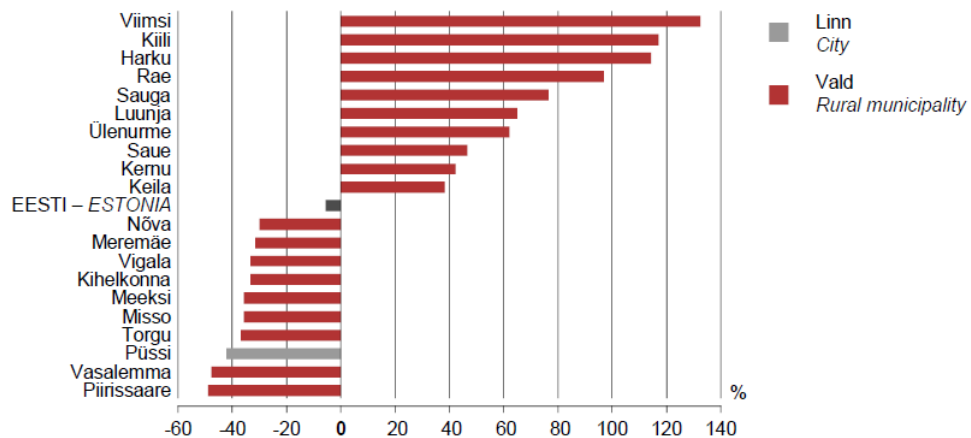
¹³ Eesti piirkondlik areng 2013. <http://www.stat.ee/65363>

Valdkondade järgi tegutses enim ettevõtteid Harjumaal 2012. aasta seisuga hulgi- ja jaekaubanduses, sõidukite ja mootorrataste remondi alal, kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses ja ehituses. Koos Tartu maakonnaga saab mõlema maakonna eripäraks pidada kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevuse paiknemist pingerea eesotsas, mis omakorda näitab kõrgharidusega elanike suuremat osakaalu maakonnas.

Skeem 5. Ettevõtete arv maakonna järgi 2012. aastal¹⁴

Omavalitsuste elujõulisust iseloomustavate 2011. aasta näitajate järgi kuuluvad Harju maakonna, eelkõige Tallinna ümbruse vallad Eesti tugevamate valdade hulka. Näiteks omavalitsuste rahvaarvu suhtelise muutuse järgi kasvas kahe rahvaloenduse vahelisel perioodil 2000-2011 Viimsi, Harku, Kiili, Rae valla elanike arv mitmekordselt. Vt skeem 6.

Skeem 6. Rahvaarvu suurima kasvu ja kahanemisega omavalitsusüksused, 31.01.2000-31.12.2011¹⁵.

¹⁴ Eesti piirkondlik areng 2013. Maakondade majanduslik jätkusuutlikkus. Eesti Statistikaamet.

¹⁵ Vasalemma rahvaarvu oluline kahanemine skeemil 6 on seotud vanglate sulgemisega Rummus. 2000. a rahva ja eluruumide loendusel arvati Vasalemma valla rahvaarvu hulka ka Rummul vanglates asunud

Alla 65-aastaste osatähtsus kogurahvastikust on Harjumaal Eesti maakondadest omavalitsuste lõikes madalaim. Teistest enam on 65-aastaseid Padise ja Nissi vallas. Ka teiste elujõulisust iseloomustavate komponentide nagu töötuse määr, füüsilise isiku tulumaksu laekumise, töö ja toimetuleku näitajad, kõrgharidusega inimeste osakaalu järgi saab öelda, et Harju maakond on omavalitsuste vastavate näitajate põhjal tugevaim maakond. Maakonna siseselt on elujõulisemad Tallinna tagamaa vallad, seda kõikide näitajate järgi. Tallinnast kaugemale jäävate ja äärealadele ulatuvate valdade arvestuses on tugevamad elujõulisuse indeksi järgi Kose ja Raasiku vald. Kokkuvõttes saab öelda, et elujõulisuse indeks toob välja Tallinna ja selle lähiala ning Tallinnast kaugemal asuvate piiräärsete alade erineva võimekuse tagada neis piirkondades kestlik areng.

■ Harjumaa keskuste uuring – kogutud andmed¹⁶

Tõmbekeskuste määratlemise eeltööna kogutud andmete põhjal kaardistatud inimeste elu- ja töökohtade paiknemine näitas, et omavalitsuste kaupa on Harju maakonnas enim kasvava rahvastikuga omavalitsusi. Ruumiliselt hinnates on elanike arv suurenenud kõikides Tallinnaga külgnevates kohalikes omavalitsustes, samuti Kuusalu, Raasiku, Keila ja Kernu valdade, ning Keila ja Saue linnade rahvaarv. Viimsi, Kiili, Harju ja Rae valdade rahvaarvud on kahekordistunud või kasvanud veelgi enam.

Rahvaarvu vähenemine viimase rahvaloenduse perioodil on aset leidnud valdavalt maakonna äärealadel paiknevates omavalitsustes. Harjumaa kontekstis nimetatakse ääremaastumise riskiga omavalitsusteks Tallinnast ja suurematest maanteedest eemal paiknevaid valdu. Kahaneva rahvastikuga omavalitsused viimase rahvaloenduse järgi on Padise, Nissi, Aegviidu, Kõue, Vasalemma, Kose vallad ning Loksas linn ja Paldiski linn. Erandina võib käsitleda Tallinna linna rahvaarvu vähenemist, millel oma osa on valglinnastumisel ehk inimeste liikumisel keskuslinnadest väljapoole. Harju maakond on Eesti kontekstis ainuke maakond, kus valglinnastumise protsess nii selgelt esile on kerkinud. Seda iseloomustab hästi Tallinna lähiümbruse valdade elanike arvu mitmekordne kasv.

■ Harjumaa tõmbekeskuste määratlemine¹⁷

2013. aastal läbi viidud keskuste uuringuga määratleti Harju maakonnas keskuste võrgustik (vt Tugiplaan – asustus ja taristu), mis koosneb erineva iseloomuga tõmbekeskustest ja teeninduskeskustest. Uuringu üheks eesmärgiks oli anda sisend Harju maakonnaplaneeringu koostamiseks ja regionaalministri kavandatud haldusreformi läbiviimiseks. Keskuste määratlemisel ja tugevdamisel edaspidi tuleb Harju maakonnas enam keskenduda:

- Tugevdada eeslinnalisi keskusi, et piirata Tallinna haldusterritoriaalset laienemist ja tagada kvaliteetse elukeskkonna areng ka väljaspool Tallinna;

kinnipeetavad. Ilma kinnipeetavateta oli Eesti rahvastikuregistri andmetel seisuga 01.01.2000 Vasalemma valla elanike arv 2808 ja 01.01. 2011. a seisuga 2732.

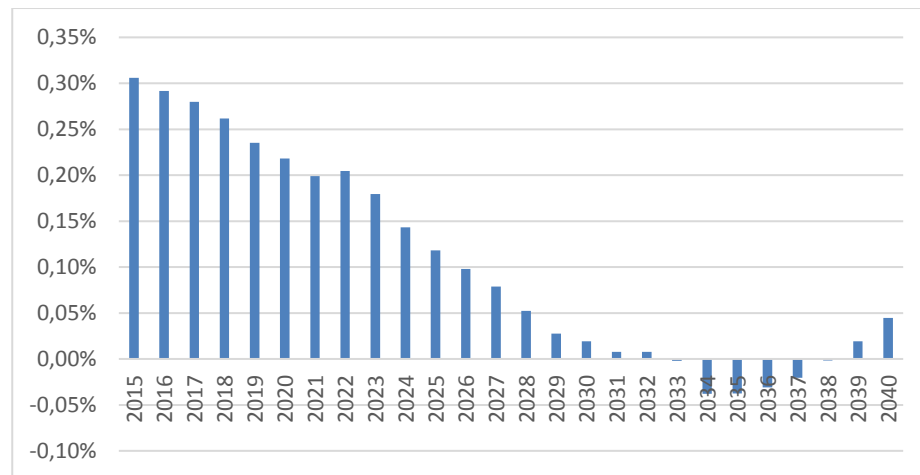
¹⁶ Harjumaa keskuste uuring. Kogutud andmed. Hendrikson&Ko. 2013-2014.

¹⁷ Harjumaa tõmbekeskuste määratlemine. OÜ Hendrikson ja Ko. 2013.

- Kestliku arengu tagamiseks on oluline toimivate tõmbekeskuste säilimine Harjumaa tagamaal, teistest enam tõuseb tugeva keskuse puudumise probleem esile Lääne maakonnaga külgnevas Harjumaa piirkonnas;
- Jätkuv inimeste elu- ja töökohtade ümberpaiknemine suurendab vajadust jooksvalt hinnata olemasoleva keskusvõrgu toimimist;

■ **Statistikaameti rahvastiku prognoos 2040 aastani¹⁸ (aluseks 1. jaanuari 2012. aasta rahvaarv)**

Prognoosi järgi aeglustub ja lõpeb Harju maakonna rahvastiku kasv seniste üle-Eestiliste trendide jätkumisel perioodil 2015–2040. Ühtlasi näitas prognoos, et Eestis tervikuna kahaneb rahvaarv negatiivse iibe ja väljarände tõttu sama ajaperioodi jooksul 125 000 inimese võrra (9,5%). Kuigi Harju maakond on koos Tartumaaga Eesti ainukesed maakonnad, kus vaatamata kahanevale tempole elanike juurdekasv veel mõnda aega jätkub, siis on ka nendes maakondades ette näha järgmise 20 aasta jooksul senise kasvutrendi pöördumist kahanemiseks (vt skeem 7),

Skeem 7. Harju maakonna (ilma Tallinnata) elanikkonna kasvu prognoos (Statistikaamet, 2012 a. vanusejaotused)

■ **Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030¹⁹**

Harju maakonnas väheneb joogivee tootmiseks sobiva kvaliteediga põhjavee ja põhjaveealade hulk seoses jätkuva kaevandamise, asustuse laienemise, tööstusettevõtete kontsentreerumise ja kaitsmata põhjaveega aladel põllumajandustootmise tagajärjel.

¹⁸ Prognoositav rahvaarv vanuse ja soo järgi aastani 2040. Statistika andmebaas/Rahvastik/Rahvastikunäitajad ja koosseis. www.stat.ee
Rahvastikuprognoosi arvutamine põhineb sündimuse, suremuse ja rände mudelitel, mille aluseks võeti 2012. aasta täpsustatud andmed ja on eeldatud, et viimaste aastate rahvastikutrendid jätkuvad.

¹⁹ Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030. <http://www.keskkonnainfo.ee/failid/viited/strateegia30.pdf>

Suurenenud on nõudlus ehitusmaavarade järele (eriti pae, kruusa, liiva osas), mistõttu ei ole olemasolevad kaevandamise võimalused enam kohati piisavad, seda eriti Tallinna lähiümbruses. Harju maakonnas kerkivad uute karjäärade avamisel probleemina üles asustuse laienemine maardlate peal, looduskaitsetelised piirangud ning kohalike omavalitsuste üha süvenev vastasseis. Keskkonnasõbraliku kaevandamise tagamiseks tuleb keskkonnamõjude leevendavate meetmete kõrval pöörata olulisemalt enam tähelepanu pikaajaliste riiklike arengukavade koostamisele, kus on käsitletud maapõueressursside optimaalset kasutamist.

Metsade osakaal väheneb jätkuvalt asustuse laienemise tulemusel. Ühtlasi kasvab ka metsade puhkemajanduslik kasutamine ning surve kaitsealustele metsadele. Suuremat rõhku tuleb pöörata metsade kaitsmisele, ohustatud elupaikade kaitsele ning võimalikult mitmekesiste metsade säilitamisele.

Põllumajanduslik maakasutus väheneb jätkuvalt, mille tulemusel kasvavad väheviljakad alad umbrohtu ja võsastuvad, nt rannikualadel. Samas kaitsmata põhjaveega aladel, kus põlluviljakus on parem, kuid põhjavee reostusohu suurem, on põllumajandustegevus intensiivsem.

Looduskaitseseadusega vastuoluliselt laieneb maakasutus asustuse näol üha enam rannikualadele. Samuti asustuse laienemisega kaasneva uute teede ja kommunikatsioonivõrkude rajamisega suureneb loodusmaastike fragmenteeritus, mis tõkestab loomade rändeteid.

■ "Ehitusmaavarade kasutamise riiklik arengukava 2011–2020"²⁰

Põhja-Eestis Harjumaal leiduv Lasnamäe lademe ehituslubjakivi on Eestis kõige parema kvaliteediga, millest toodetud ehituskillustikku kasutatakse nii elamu-, teede kui ka raudtee-ehituses. Harjumaal, Tallinna lähiümbruses paiknevad ehituslubjakivi ja ehitusliiva varud moodustavad üle 50% kogu Eesti aktiivsest varust. Samal ajal suureneb ka nõudlus ehitusmaavarade järel kõige kiiremini Harjumaal, kus seda kõige enam ehitustegevuses kasutatakse.

Harjumaal asuvate maardlate mäeeraldistes olev lubjakivivaru lõpeb lähima kümne aasta jooksul, kuid uute kaevanduste avamine on keerukas eelkõige tiheda asustuse ja looduskaitseteliste piirangute tõttu. Harjumaal on täheldada kohalike omavalitsuste üha tugevnevat vastuseisu uute karjäärade avamisele, mistõttu on maavara geoloogilise uuringu ja kaevandamise loa andmiseks nõusoleku küsimine omavalitsustelt muutunud väga aeganõudvaks ja keeruliseks protsessiks. See omakorda süvendab konflikti erinevate maakasutuste vahel. Seega on ühelt poolt ehitusmaavarade kaevandamiseks uute mäeeraldiste avamine vältimatu olemasoleva varu ammendamise ja jätkuva ehitustegevuse tõttu. Teisalt muudavad karjäärade asukoha valiku Harjumaal üha keerulisemaks nii looduskaitsetelised piirangud kui tihe asustus.

²⁰ "Ehitusmaavarade kasutamise riiklik arengukava 2011–2020", Keskkonnaministeerium, 2010, Tallinn.

■ **Transpordi arengukava 2014-2020²¹**

Üleriigiline transpordisüsteem (põhi- ja tugimaanteed, kaugbussiliiklus ja reisirongiliiklus) on suuresti üles ehitatud erinevate keskuste ühendamisele Tallinna ja Tartu suunal. Olemasolev maakonnasisene bussiliiklus ei vasta enam muutunud liikumisharjumustega elanike vajadustele. Linnaregiooni laienemisega kaasnenud auto kasutamise intensiivistumisega ja maapiirkondades rahvastiku kahanemise tulemusel on ühistranspordi kasutajate arv pidevalt vähenenud. Seetõttu tuleks enam tähelepanu pöörata maakonna väiksemate keskuste omavahelisele ühendamisele ühistranspordiga. Muuhulgas on oluline tagada ühendused lähimate maakonnaüleste keskustega. Teadlikult on sel eesmärgil kasvatatud investeringuid raudteetransporti, mille kasutamise efektiivsuse tõusu perspektiivis nähakse.

Enamik rahvusvahelisest kaubaveost liigub läbi sadamate, millest suuremad paiknevad valdavalt Harju maakonnas (Muuga, Tallinn, Paldiski). Sadamad on integreeritud raudteevõrguga ning olemasoleva taristu baasil võimalised vedama tänasega võrreldes suuremaid kaubakoguseid.

Rahvusvahelise reisijateveo osakaal erinevate transpordiliikide lõikes on kõige suurem laevaliiklusel, eelkõige Tallinna sadama ühendus Soomega. Samas suureneb prognoositav reisijate arvu kasv protsentuaalselt järgmise 5 aasta jooksul enim raudtee- ja rongiühendusel.

■ **Eesti inimarengu aruanne 2012/2013²²**

Riigist väljarände kõrval saab Eesti kontekstis viimastel aastatel rääkida ka tagasirände trendi suurenemisest. Eestisse tagasiränne on praegu näiteks suurem kui Eestist väljaränne kümnekond aastat tagasi. Rahvastiku ruumiline paiknemine on muutunud mobiilsemaks, millega kaasneb uue trendina enda sidumine nii Eesti kui mõne muu riigiga korraga. Arvestades, et Tallinn omab kõige enam kiireid ja mugavaid ühendusi välisriikidega, siis võib eeldada riigipiiri ülese pendel-liikumise kasvu eelkõige Harju maakonna elanike hulgas. Nüüdisaegne kommunikatsioon on toonud kaasa uue mobiilsuse paradigma, mis võimaldab inimestel säilitada igapäevane side kodumaaga ka eemal viibides.²³

²¹ Transpordi arengukava 2014-2020. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium 2013.

<https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/3210/2201/4001/arengukava.pdf>

²² Eesti inimarengu aruanne 2012/2013. http://www.koqu.ee/wp-content/uploads/2014/05/EIA_lowres.pdf

²³ Artikkel Rahvastik. A.Puur, L.Sakkeus, T. Tammaru.

■ Harju maakonna ühistranspordi arengukava 2025 ²⁴

Ühistranspordi korralduse paremaks toimimiseks Harju maakonnas on ruumilise arengu seisukohalt olulisemateks eesmärkideks seatud:

- Liinivõrgu planeerimine lähtuvalt reisijate nõudlusest ja asustusstruktuuri muutustest.
- Toimivate ühenduste tagamist kohalikesse keskustesse, kus on olemas kiired ühendused Tallinna.
- Ühistranspordi integreerimine ühtsesse liinivõrgu süsteemi sh erinevate transpordiliikide sõidugraafikute ja piletisüsteemi ühildamine.
- Pargi ja sõida parklate rajamine Tallinna peamiste sissesõidu suundadele.

■ Energiamaajanduse riiklik arengukava 2030 (eelnõu)²⁵

Eesti energiamaajanduse strateegilistes eesmärkides keskendutakse ruumilist keskkonda mõjutavates aspektides järgnevale:

- Energiasäästule elukeskkonna arendamisel (sh hooned, transport). Eluasemekeskonna kvaliteedi tõstmisel tuleb enam hinnata energiakasutust tehnilise, sotsiaalse, keskkondliku ja majandusliku aspekti ühildamisel.
- Taastuvate energiaallikate suuremale osakaalule. Taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise maht peaks moodustama aastaks 2030. 30% sisemisest elektri lõpptarbimisest ja valdav enamus Eestis toodetud soojusest toodetakse taastuvate energiaallikate ja turba baasil;
- Biokütuste kasutuse osakaalu suurendamisele. Pikaajalises perspektiivis aastani 2050 on planeeritud elektri- ja soojuse tootmist vastavalt metsade juurdekasvule
- Mitmekesistada tarneallikaid, nt suurima tarneallika osakaal Eesti gaasiturul ei ületa 70%.
- Säilitada kaugküttesüsteemid piirkondades, kus need on kestlikud ja võimelised pakkuma tarbijatele soodsaid ja keskkonnanõudeid arvestavaid energialahendusi.

■ Riigikaitse arengukava 2013-2022²⁶

Arengukava näeb ette Harjumaal Eesti õhukaitsevõime suurendamist ning Ämari lennubaasi väljaarendamist. Ajateenistujate arvu suurenemisega on eesmärk laiendada Tallinna (Miinisadama) ja Ämari linnakuid. Kulude kokkuhoiu eesmärgil suletakse perspektiivitud ning täielikult amortiseerunud linnakud Marja tänaval ja Rahumäe teel Tallinnas ning Meegomäel.

Väljaõppealade arendamisel on peamine prioriteet Kaitseväe Keskpolügoon, mis peab võimaldama jalaväepataljoni lahingulaskmisi ja õhk-maa pommitamist. Välja

²⁴ Harju maakonna ühistranspordi arengukava 2025. Tallinn, 2014.

²⁵ Energiamaajanduse riiklik arengukava 2030 . eelnõu 18.12.2014.

http://www.energiatalgud.ee/img_auth.php/2/25/ENMAK_2030._Eeln%C3%B5u_23.10.2014.pdf

²⁶ Riigikaitse arengukava 2014-2020.

http://www.kaitseministeerium.ee/files/kmin/nodes/13204_Riigikaitse_arengukava_2013-2022.pdf

arendatakse Nursipalu, Sirgala ja Männiku harjutusväljad ning Tapa, Jõhvi, Uniküla, Männiku ja Klooga lasketiirud. Lisaks nähakse ette Kaitseliidu malevate väljaõppe toetamiseks 7-10 täiendava välilasketiiru rajamine Kaitseliidu otsustatud asukohtadesse.

■ Eesti maaelu arengukava 2014-2020 (eelnõu)²⁷

Nagu Eesti ettevõtted tervikuna, nii on ka maapiirkonnas tegutsevad ettevõtted kontsentreerunud Põhja-Eestisse – kõigest maaettevõtetest 25,6% oli 2011. a registreeritud Harjumaale. Võrreldes ka ülejäänud Eesti maakondadega on Harju maakonnas kõige enam valdu, kus maarahvastik on kasvujärgus. Samas primaarsektori osakaal on Põhja-Eestis, sh Harju maakonnas oli 2011. a kõigest 0,8%.

Eesti peamised vaesust põhjustavad tegurid, mis tulenevad regionaalsest arengust, on madalalagaliste töökohtade domineerimine ja kõrge tööpuudus. Hõredalt asustatud piirkondades on vaesusriskis või sotsiaalses tõrjutuses elavate inimeste osatähtsus oluliselt suurem (25,0%), võrreldes tihedalt asustatud piirkondade sama näitajaga (20,9%).

Madala toimetulekuga regioonide osakaal on kõige väiksem Harju maakonnas. Regionaalsest arengust tulenevalt on ettevõtlusaktiivsus maapiirkonnas suurim Tallinna lähivaldades, tegemine on valdavalt äriühingutega (FIE-de osakaal on mõne teise maakonnaga võrreldes väiksem). Kõige kõrgem suhtarv oli 91,83 äriühingut 1000 elaniku kohta (Rae vald), mis oli kaks korda suurem kui kogu Harjumaal maapiirkonna näitaja keskmiselt.

■ Aktiivsena vananemise arengukava 2013-2020²⁸

Eesti arengus laiemalt iga maakonna kontekstis on oluline täheldada, et nn vana ea piirid ja arusaam vanemaealistest on pidevalt muutuv ning konkreetsest kontekstist sõltuv. Vaja on toetada ja soosida inimeste tööalast ja sotsiaalset aktiivsust. Pensioniealiste motivatsioon edasi töötamisel või muul viisil aktiivselt ühiskonnaelus kaasalöömine sõltub olulisel määral töökohta ja teiste valikute olemasolust kodukohas, seda eriti maapiirkondades.

Piirkondlikud erisused vanemaealiste elanike paiknemises näitavad, et kui Harjumaal elab 85% 65-aastastest ja vanematest linnas ja 15% maal, siis näiteks Põlvamaal on osakaal vastupidine – vaid 15% elab linnas ja 85% maal. Samas nooremate elanike suurem ränne linnadesse halvendab teenuste kättesaadavust maapiirkondades, kuna otsene maksu- ja tulubaas väheneb seeläbi. Hooldusteenuste osutamise võimalused sõltuvad suuresti kohaliku omavalitsuse võimalustest. Vajadus hooldus- ja

²⁷ Eesti maaelu arengukava 2014-2020 (eelnõu): <http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>

²⁸ Aktiivsena vananemise arengukava 2013-2020. http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Sotsiaalhoolekanne/Eakatele/aktiivsena_vananemise_arengukava_2013-2020.pdf

hooldusraviteenuste järele on Eestis üldiselt suurem kui seda pakkuda suudetakse, mis omakorda varieerub väga oluliselt omavalitsuseti. Vanemaealiste elanike puhul tuleb enam arvestada, kuidas on tagatud juurdepääs teenusele. Tihti ei ole ühistranspordi kasutamine vanemaealiste jaoks enam tervisest tulenevalt kõige mugavam liikumisviis, samuti auto kasutamine ja pikad vahemaad jalgsi.

Kitsaskohana hooldusteenuste kättesaadavuse tagamisel nähakse asjaolu, et omavalitsused saavad ise vabalt valida, milline sotsiaalteenuste kombinatsioon vastab eakate vajadustele vastavalt nende enda, st omavalitsuste hinnangutele ja kriteeriumidele. Sealjuures puuduvad enamikus omavalitsustes oskused ja suutlikkus pakkuda vajadustele vastavaid hooldusteenuseid võimalikult efektiivse ressursikasutusega.

■ Eesti põhikooli-ja gümnaasiumivõrgu analüüs aastaks 2020

Maakondade võrdlus näitab, et koolivõrgu optimeerimise vajadus puudutab maakondi erinevalt: Mõnes maakonnas on juba praegu saavutatud prognoosiga sarnane olukord, kuid on ka maakondi, mis vajaksid koolivõrgus olulisi muudatusi. Harju maakond on teistest maakondadest enim viinud sisse koolireformile vastavaid muudatusi, st optimeerinud koolide erinevate astmete jaotust.

Samas tõuseb Harjumaa teiste piirkondadega võrdluses esile selle poolest, et kui üldiselt on siiski suundumus üldhariduse õppeasutuste vähenemisele, siis seal on 2013. aastal koolide arv 4 võrra suurem kui 2005. aastal (kasv 43-lt 47le), samas kui prognoosid hindasid piirkonna optimaalseks mahuks 32 õppeasutust. Analüüsi tulemused näitasid, et kõige rohkem tuleks põhikooli ja gümnaasiume sulgeda just Harju maakonnas. Eelkõige puudutab see Tallinnast väljaspool paiknevaid gümnaasiume, kuna suur osa põhikooli lõpetanuid siirdub edasi õppima Tallinna. Samas on mitmete Harjumaa omavalitsuste, sh näiteks Kuusalu, Saue, Keila vald avaldanud soovi riigigümnaasiumi rajamiseks. Tegemist oleks sellisel juhul riigikooliga, mis luuakse mitme omavalitsuse peale. Põhikooli arvestuses vajaksid prognoosimudeli kohaselt Harjumaa keskmise asustihedusega omavalitsused praeguse 9 kuueklassilise põhikooli asemel pigem ühte sellist kooli ning 11 põhikooliga gümnaasiumi asemel pigem 6–7 sellist õppeasutust.

3. ÜLEVAADE MAAKONNAPLANEERINGU ANALÜÜSIKAARDIDEST

Hetkeolukorra kaardistamiseks on koostatud erinevate teemade kaupa **tugiplaanid** (mõõtkavaga 1: 100 000), kuhu on koondatud maakonnaplaneeringu täpsusastmes lähteandmed:

- Asustus ja taristu (seisuga 05.05.2014)
- Maastikulised väärtused (seisuga 18.06.2014)
- Tarbevajadused ja kitsendused (seisuga 17.06.2014)

3.1. ASUSTUS JA TARISTU

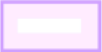

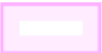

Tugiplaanil (seisuga 05.05.2014) on kaardistatud Harju maakonna omavalitsused ja asustusüksused koos keskuste võrguga ja olemasolevad taristuobjektid. Olemasoleva keskuste võrgu analüüsil on lähtutud 2013. aastal läbi viidud uuringust *Harjumaa tõmbekeskuste määratlemine*, mille käigus määrati erinevad keskuste tasandid vastavalt piirkondlikule paiknemisele, suurusele ja olulisusele. Sealjuures on arvestatud nii olemasolevat asustusmustrit kui ka tuleviku vajadusi, et oleks tagatud teenuste ja töökohtade kättesaadavus kogu maakonna ulatuses. Eraldi teemana on kaardile kantud olemasolev tehniline taristu, mis toetab asustuse arengut.

Tugiplaanile kantud alusandmed koos seisuga:

- Eesti Topograafilise Andmekogu (ETAK) andmed, seisuga 05.2013
- Maa-ameti Haldus – ja administratiivpiiride andmed, seisuga 07.2013
- Kaitseministeeriumi riigikaitseliste huvide andmed, seisuga 01.2014
- Saku-, Saue-, Vasalemma- ja Nissi valla üldplaneeringute andmed (persektiivne raudtee)
- Rae valla üldplaneeringu andmed (perspektiivne Tallinna väike ringtee)
- E67 (Via Baltica) trassi planeering, seisuga 12.2013
- Eleringi elektriliinide ja Elektilevi andmed, seisuga 01.2014,
- Harku-Lihula-Sindi trassivaliku andmeid (AS Ramboll), seisuga 05.2014

Väljavõtte legendist

Tõmbekeskused			Kiirabiigraad
	Maakonnakeskus		Politseiüksus
	Tugev eeslinnane tõmbekeskus		Päästekomando
	Ajalooline tagamaa tõmbekeskus		Priitahtlik päästekomando
	Perspektiivne tõmbekeskus		Päästekomando 5 minuti piirkond
	Arendamist vajav tagamaa tõmbekeskus		Päästekomando 10 minuti piirkond
	Teeninduskeskus		Kalmistu
Liiklus			Spordikompleks
	Põhimaantee		Prügila
	Tugimaantee		Sadam
	Kõrvalmaantee		Võimalik perspektiivne LNG terminal
	Muu riigimaantee		Lennuväli
	Perspektiivne maantee (ÜP alusel)	Tehnovõrgud	
	Perspektiivne või rekonstrueeritav raudtee (ÜP alusel)		110 - 330 kV elektriliin (Elering ja ETAK)
	Perspektiivne raudteetunnel		Projekteeritav 110 kV elektriliin või 35 kV elektriliin, mis viiakse üle 110 kV liiniks (Elektrilevi)
	Perspektiivne E67 (Via Baltica) maanteetrass		Projekteeritav Harku-Lihula-Sindi kõrgepingeliin, eelistus (Ramboll)
			Projekteeritav Harku-Lihula-Sindi kõrgepingeliin, arutatud (Ramboll)

3.2. TARBEVAJADUSED JA KITSENDUSED

Tugiplaanile (seisuga 17.06.2014) on kaardistatud Harju maakonnas leiduvad maavaravarud ja aktiivsed mäeeraldised, üleujutusosalad vastavalt esinemistõenäosuse prognoosile, riigikaitseks objektid ning A ja B kategooriaga ohtlikud ettevõtted. Tegemist on maakasutuslike kitsendustega, mis seavad tingimused asustuse ja maakasutuse suunamiseks.

Tugiplaanile kantud alusandmed koos seisuga:

- Eesti topograafilise Andmekogu (ETAK) andmed; seisuga 05.2013
- Maa-ameti Haldus- ja administratiivpiiride andmed, seisuga 06.2014
- Maa-ameti maavarade andmed, seisuga 07.2013;

- Kaitseministeeriumi riigikaitseliste huvide andmed, seisuga 01.2014;
- Keskkonnaministeeriumi üleujutusosalade andmed, seisuga 05.2014;
- Päästeameti A ja B kategooria ohtlike ettevõtete andmed, seisuga 06.2014.

Väljavõte legendist

Maavarad

	Kruus (K), liiv (L), savi (S) või lubjakivi (C)
	Turvas (T)
	Kristalliline ehituskivi (G)
	Fosforiit (F)
	Aktiivne mäeeraldis (karjäär)
	Taotletav mäeeraldis (karjäär)
	Taotletav mäeeraldis (allmaakaevandus)
	Aktiivse ja taotletava mäeeraldis teenindusmaa
	Uuringuruum
	Taotletav uuringuruum

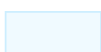
Riigikaitse

		Riigikaitse harjutusala
		Riigikaitse rajatised
		Piiranguvöönd

A ja B kategooria ohtlikud ettevõtted

	A kategooria ohtlik ettevõtte
	B kategooria ohtlik ettevõtte
	A kategooria ohtliku ettevõtte ohuala
	B kategooria ohtliku ettevõtte ohuala

Taustainfo

-	Hoone / rajatis
	Üleujutusosalade prognoositav ulatus - esinemistõenäosus 1 x 10 aasta jooksul
	Üleujutusosalade prognoositav ulatus - esinemistõenäosus 1 x 50 aasta jooksul
	Üleujutusosalade prognoositav ulatus - esinemistõenäosus 1 x 100 aasta jooksul
	Üleujutusosalade prognoositav ulatus - esinemistõenäosus 1 x 1000 aasta jooksul

3.3. MAASTIKULISED VÄÄRTUSED

Tugiplaanil (seisuga 18.06.2014) on kaardistatud Harju maakonna maastikud ja nende elemendid, mis kannavad endas looduslikku, puhke- ja ajaloolis-kultuurilist väärtust. Maakasutuse suunamisel tuleb arvestada maastikulise eripäraga, et hoida tasakaalu olemasolevate keskkonnaväärtuste ja kavandatava maakasutuse vahel.

Tugiplaanile kantud alusandmed koos seisuga:

- Eesti topograafilise Andmekogu (ETAK) andmed; seisuga 05.2013
- Maa-ameti Haldus- ja administratiivpiiride andmed, seisuga 06.2014
- Harju maakonnaplaneeringu teemaplaneeringut „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ – väärtuslikud maastikud;
- PRIA-andmed, seisuga 02.2014;
- Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS) andmed, seisuga 11.2013;
- Põllumajanduste Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA) andmed, seisuga 05.2014.

Väljavõtte legendist

Väärtuslikud maastikud

- Väärtuslik maastik
- Väärtuslik traditsiooniline maastik
- Rohevõrgustik (KOV ÜP järgi täpsustatud)

Kultuurimälestised

- Arheoloogiamälestis
- Arhitektuurimälestis
- Ajaloomälestis
- Ajaloo- ja arhitektuurimälestis
- Kultuurimälestise ala
- Kultuurimälestise kaitsevöönd

- Avalikult kasutatav supluskoht

RMK objektid

- Matkarada või laudtee
- Puhkeala

Looduskaitse

- Kaitseala
- Projekteeritav kaitseala
- Kaitsealune üksikobjekt
- Hoiuala

4. HARJUMAA RUUMILISE ARENGU PÕHIJOOSED

Alljärgnevalt on välja toodud peamised Harju maakonna ruumilise arengu põhijooned. Tegemist on eelkõige märksõnadega, mis on maakonnaplaneeringu lahenduse väljatöötamisel tähelepanu väärivad. Pikemalt on põhijoonte aluseks olevate trendide ja analüüsidesidega võimalik tutvuda ptk 2 kirjeldatud dokumentides.

Ruumilise arengu põhijooned:

- Eesti on Tallinna suunas kaldu – elanikkonna ja majandusarengu koondumine pealinnaregiooni
 - Harjumaal paikneb 43% Eesti elanikkonnast, kuid rahvastiku kasv peatub lähiajal;
 - Üle poole Eesti SKP-st toodetakse Harjumaal, millest omakorda 80% tuleb Tallinnast;
 - Ligi 90% Eesti ettevõtetest tegutseb Harjumaal;
 - Ülekaalukalt enim kõrgema KOV-võimekuse indeksiväärtusega omavalitsusüksusi asub jätkuvalt Harjumaal;
 - Majanduskeskkonna suhteline mitmekesisus, võrreldes ülejäänud Eestiga, sh teadmispõhise majanduse roll ja olemasolu.
- Kontrastid maakonna sees – Tallinna lähiümbruse edukus *versus* maakonna äärealade olukord, mis on sarnane pealinnast kõige kaugemal asuvate Eesti piirkondadega (nii majandus- kui rahvastikuprotsessid, sh ka etniline segregatsioon).
- Paigutine hägus (ei linn ega küla) ning juhuslik ruumistruktuur – Buumiajastu monofunktsionaalsete uuselamurajoonide planeerimatu paiknemine Tallinna läheduses, valdavalt nõrk seostatus olemasoleva asustusega.
- Viimase 10-15 aasta jooksul kujunenud ruumiliste arengute pidurdumine – Rahvastiku vähenemise ja elukoha eelistuste mitmekesistumise tulemusel monofunktsionaalsete uute elamualade tekke mõningane pidurdumine Tallinna lähivööndis;
- Ülejäänud maakonna kohatine jäämine Tallinna kui põhilise keskuse varju
 - Pealinna domineerivast rollist tulenev vajadus väljaspool Tallinna asuvate, sh ka pealinna mõjualas paiknevate keskuskohtade rolli tugevdamise järele elanikkonna põhilise teenindajana.
 - Tallinna linn kui Eesti tuntuim visiitkaart riigist väljaspool (nii ettevõtluskeskkonnana kui turistide seas) ning ülejäänud maakonna suhteliselt vähesem tuntus/reklaamitus.
- Avatus merele – rannapiirkonna atraktiivsus elukohaelistuste ja majandusaktiivsuse seisukohalt (sadamad).
- Maakonna riigikaitsealine tähtsus – riigikaitseliste objektide rohkus ja olulisus.
- Jätkusuutliku ühistranspordi ruumimõju – mugava elektrirongiühenduse potentsiaal mitmekesiskuselise asustusstruktuuri loojana.

- Põllumajandusliku tegevuse jäämine muude ettevõtlusvaldkondade varju ning sellest tulenev mõju maakasutusmustrile (söötis ja/või täis ehitatud põllumajandusmaad).
- Konflikt majanduslike huvide ja loodusliku keskkonna säilitamise vahel (looduskeskkond kui väärtus iseeneses ning kvaliteetse elukeskkonna tagaja vastandina looduskeskkonnale kui majanduslike ressursside allikale).
- Kohatine tarbija-kaugus teenuste korraldamisel – näiteks vanemaealise elanikkonna vajadusi arvestades oleks eelkõige vajalik erinevate teenuste „koju toomine“, kasvõi perioodiliselt, selle asemel, et pakkuda baasteenusepõhist (st põhimõttelise ühenduse olemasolul põhinevat) ühistranspordikorraldust vajalike teenuste juurde liikumiseks.

